

...adtak, belátták

...negyven bátor értelmiségi ügyesen levált Krasznairól

Négy évvel ezelőtt még rasszizmussal vádolta meg a magyar kormányt a baloldali értelmiség egy negyvenfős csoportja, amikor köszönőlevelet írtak a francia kormánynak, hogy megadták a zámolyi romáknak a menekültstátust. Most többen a korábbi levélírók közül elhatárolódtak az üldözöttként beállított cigányoktól. Ma már kalandoroknak, köztörvényes bűnözőknek minősítik őket. Előbb kellett volna.

● Előzmény: Élet és Irodalom, 2001.03.23. Magyar értelmiségiek levele + Magyar Nemzet, Csontos János: Zámoly.2 - Magyar értelmiségiek újabb levele Párizsba

Korábbi álláspontját felülírva elhatárolódott az értelmiség egy csoportja – többek között **Eörsi István, Faludy György, Lengyel László, Jancsó Miklós** – a 2000-ben üldöztetésre hivatkozva Strasbourgba távozott zámolyi romáktól és vezetőjüktől, **Krasznai Józseftől**. Nyilvánosság elé került a napokban egy levéltervezet, amelyben a levélírók azt fájlatják, hogy egy „téves helyzetértékelés” miatt olyanok mellett álltak ki, és erre kérték a francia közvéleményt is, akik kihasználják azt, hogy a „teoretikus jogvédelem bizonyos esetekben köztörvényes bűnök fedezékül szolgálhat”.

Magyarzodásuk oka, hogy öt éves börtönbüntetésre ítélte a bíróság a zámolyi romák vezetőjét, **Krasznai Józsefet**, kiskorú unokahúgának molesztálása és többrendbeli választási csalás miatt.

A mostani levél nem az első, amelyet magyar értelmiségiek írnak a francia politika vezetőinek. Négy éve még köszönőlevelet küldtek Strasbourgba, amikor a botrányos körülmények között Zámolyból kivándorolt romák menekültstátust kaptak. A negyven magyar értelmiségi akkor azt írta **Jospin** francia miniszterelnöknek: „...a francia hatóság döntése tanulság lesz a magyar társadalom számára. Az európai integráció folyamata nem zárulhat le addig, amíg az ország félmillió roma népessége nem teljes értékű polgára a magyar társadalomnak. Amíg a mindenkori kormány nem tesz meg mindent a jogi és társadalmi egyenjogúság megteremtéséért. Amíg a rasszista kijelentéseket és a rasszista cselekedeteket – származzanak akár a közhatalom képviselőitől, akár magánszemélyektől – nem követi a társadalmi felháborodás kifejezése s indokolt esetben büntetés”.

Magyar emberek bélyegezték meg négy éve a magyar társadalmat rasszizmussal. Mintegy visszaigazolva Krasznaiék állítását, hogy a cigányokat üldözik Magyarországon. Most egy levéltervezet szerint felülbírálták korábbi álláspontjukat és bocsánatot kérnek a francia közvéleménytől, a kirekesztéssel vádolt magyaroktól viszont nem.

„Négy éve elkésztőnek tartottuk, hogy több mint tíz évvel a magyar demokratikus jogállam születése után megítélésünk szerint még mindig voltak Magyarországon emberek, akiknek megalapozottan kellett tartaniuk attól, hogy származásuk miatt hátrányos helyzetbe kerülnek, üldöztetés áldozatai le-

hetnek. Akkor még nem tudtuk, hogy a strasbourgi menekülést harmadik országból való aktivisták szervezték. (...) Nos, önkritikát kell gyakorolnunk – hisztériát keltettünk. Konkrét esetben kalandorok, köztük köztörvényes bűnözők védelmére keltünk. Mint utóbb kiderült, a menedékkérő romák között volt olyan, akit emberi élet kioltásáért jogerősen ítétek el, a napokban pedig a független magyar bíróság azt mondta ki: a zámolyi romák szószólója, **Krasznai József** megrontásban és választási csalásban bűnös, s ezért jogerősen öt év börtönbüntetésre ítélte.

Krasznai úr a vád szerint egy rokonsághoz tartozó tizenkét éves kislánnyal próbált meg két alkalommal is közösülni, s ez a vádirat szerint részben meg is történt. Az ügyész szerint a vádlott az önkormányzati választásokon tíz választót pénzzel vett rá, hogy rá szavazzanak. Hat esetben ez bizonyítottan megtörtént.”

A levél megemlíti, hogy Krasznait az Interpol is körözte, mivel nem jelent meg találya a bírósági tárgyaláson. A zámolyi romák vezetőjének a nem jogerősen kiszabott öt éven kívül le kell töltenie egy korábbi, egyéves felfüggesztett büntetését is. A levélírók keserűen megjegyzik, noha harmadik éve más kormány van hatalmon, nem történt előrelépés a félmillió roma lakosság helyzetének javításában.

„Alulírottak levelünkkel elnézést szeretnénk kérni a zámolyi romák ügyét támogató személyektől és szervezetektől, s egyúttal az egész francia nemzetől, hogy olyan személyeket pártoltak a zámolyi menekültügyben, akik az európai és egyetemes normák szerint erre messzemenően méltatlannak bizonyultak.”

Krasznait, a romák szószólóját ejtette a baloldali értelmiség. **Krasznai József** közszereplése tizennyolc évvel ezelőtt kezdődött, rábeszéléssel. 1987-ben vették rá a képzett gépjárművezetőt, hogy vállalja el a néprontos cigányszervezet csóri képviselői tisztségét. Két évvel később már az MDF tagja volt, ám gyorsan megvált a demokratá fórumtól, hogy aztán a Fejér Megyei Független Cigány Szövetség elnöke, majd vezetője legyen. 1993-tól a Magyarországi Roma Parlament ügyvivője lett. Nemzetközi hírnévre akkor tett szert, amikor a 2000-ben az üldöztetésük miatt elmenekült zámolyi romák szóvivőjeként vállalt szerepet.

A Krasznai család még a '80-as évek közepén telepedett Zámolyra. Először Krasznai szülei vásároltak ott egy házat, őket követte még négy család, akik úgy döntöttek, önkényesen lakást foglalnak maguknak, hiszen lakni csak kell valahol. 1997-ben egy vihar nyomán, amelyre érdekes módon a többi helybeli nem emlékszik, súlyosan megrongálódott az amúgy is elhanyagolt ház tetőszerkezete. Az önkormányzat életveszélyessé nyilvánította, és lebontotta a lakásokat, a romákat pedig a helyi kultúrházba költöztette. Itt két évig éltek az egyre gyarapodó létszámú családok úgy, hogy közben semmilyen közüzemi díjat nem fizettek. A legtöbbjüknek munkája sem volt, szociális segélyből éltek. A felhalmozott adósság miatt kikapcsolták a gázt, majd egy rövid időre a villanyt és a vizet is.

A környéken állandósult a feszültség a romák és környezetük között. Rendszerek voltak a lopások, fosztogatások, a verekedések. A kiskertekből eltűnt a termés, az autókából az akkumulátor. Az Országos Cigány Önkormányzat és a település vezetése összefogott, hogy új otthont teremtsenek a hajléktalanná vált családoknak. A székesfehérvári önkormányzat 30 milliót adott a romáknak az építkezésre, de azok elutasították, mondván, az állam dolga, hogy új otthont építsen. A házak elkészültéig faházakba költöztek, ám elégedetlenek voltak a sorsukkal. Munkája a többségnek nem volt, hiszen a nagy állami építkezések a rendszerváltáskor leálltak, nem kellett a képzetlen munkaerő. Maradt a seftelés...

Ennek lett a következménye, hogy hat évvel ezelőtt egy rendezetlen üzleti vita miatt agyonverték egy 21 éves fiút a cigánytelepen. 1999. augusztus 28-án éjjel három csákvári fia-

Krasznai József, a Franciaországba menekült zámolyi romák vezetője (balra) kezelt fog Simon Newmannal, az Európa Tanács menekültügyi és migrációs részlegének igazgatójával Strasbourgban 2000. július 28-án.

kát ajánlott a cigányságnak. Több mint tizezer roma fiatal számára ösztöndíjat hozott létre, hogy képezhessék magukat.

A munka, a tanulás lehetősége nem okozott osztatlan elismerést a cigányság körében. Mint ahogy az sem, hogy közpénzen felépültek Zámolyon az egykori önkényes lakásfoglalók háza. 2000 februárjában megtartották a zámolyi lakások átadását. A családok azonban nem költöztek vissza Zámolyra, de a kulcsokat és a készpénzsegélyt átvették. Budapestről Krasznai József csóri házába mentek a romák. 2000 májusában az állítólagos folyamatos zaklatások miatt bejelentették, elhagyják az országot. Ebben segédkezett *Katz Katalin*, a Krasznai család ismerőse, a jeruzsálemi Héber Egyetem tanára, aki 4000 dollárt adott az utazáshoz. Csatlakozott a kivándorlókhoz a tv2 stábjá és a Népszava egyik újságírója. 2000 júliusában Strasbourgba mentek, ahol az Európai Emberi Jogi Bíróságnak egy beadványt juttattak el, melyben személyes kálváriájukról és a magyarországi széles körű diszkriminációról írtak. A zámolyi kivándorlók köré népes támogatói tábor verbuválódott: néhány francia szakszervezet, *Georges Federmann* pszichiáter, egy jeruzsálemi rabbi, nemzetközi szocialista szervezetek.

Nemzetközi sajtóütközötökön szerepeltek a „üldözött cigányokat”, cikkek száza jelentek meg idehaza és külföldön a kirekesztő Magyarországról. A hisztérikus hangulatban naponta jelentek meg hírek, hogy újabb cigányok indulnak vándorútra Ózdról, Gyórból, Mosonmagyaróvárról. Publicisztikák tucatjai kárhoztatták az Orbán-kormányt és a magyar nemzetet a kialakult helyzet miatt. 2000 augusztusa és 2001 decembere között a Nyugat-Európában a hazánkról megjelent írásokban a szélsőséges MIÉP-en, a szélsőséges kormányon, a szélsőséges társadalmon kívül a leggyakrabban emlegetett téma a romakérdés volt. Azok a médiumok, amelyek kísérletet tettek annak bemutatására, valójában miért menekültek Franciaországba a zámolyiak, azonnal megkapták a bélyeget, szélsőjobbaldaliak.

Pedig nem tettek egyebet, mint megírták a csákvári fiatalember halálának körülményeit, és azt, nem kizárt, hogy az „üldözött” romák között lehetnek olyanok, akik jelen voltak a fiú agyonverésénél. Szélsőségesek voltak mindazok, akik azt feltételezték, szociális okokból, a magasabb összegű segélyekért vándoroltak el a cigányok, nem az üldözöttségük miatt. Illetve annak reményében, hogy 130 milliót nyerhetnek a magyar adófizetők pénzéből, hiszen ekkora összegre nyújtották be kártérítési igényüket az Orbán-kormánytal szemben. (Ezt később a bí-

róság elutasította.) Voltak, akik megfelelték volna ezt, és Zámolytól újabb 18 milliós fájdalomdíjat reméltek bíróság útján.

A baloldali sajtó keresztüztüzébe kerültek mindazok, akik megemlítették, hogy nem maguktól, hanem biztatásra kerestek maguknak új hazát a zámolyiak. Erre utalt akkor a brit titkosszolgálati folyóirat, a *Jane's Intelligence Digest* is, amely azt írta, megbízható titkosszolgálati információkra hivatkozva, hogy a KGB utódszervezetei állnak a zámolyi romák „menekülése” mögött. Az emberi jogokra oly érzékeny Európai Unió – gondolták az akció szervezői – nem nézi majd jó szemmel a cigányok diszkriminációját Magyarországon, és ez lelassíthatja az uniós tagfelvételt.

Időközben nemcsak Krasznainak, hanem korábbi védenecinek is meggyúlt a baja a hatóságokkal. 2002 novemberében egy hónap letöltendő és háromhavi felfüggesztett börtönbüntetésre ítélt az elzászi városi bíróság négy Zámolyból kivándorolt romát fémhulladéklopás miatt. Krasznai ellen pedig tavaly augusztusban adtak ki nemzetközi körözést, mert három bírósági tárgyalástól maradt távol. A cigányok vezetőjét gyermekkorú unokahúga kétrendbeli megrontásával, személyi szabadságának megsértésével és tízrendbeli választási csalással vádolták.

Mit gondolt a közvélemény a történetekről 2001-ben? Lapunk 500 főt kérdezett meg akkor a zámolyi romákról, akik 79 százaléka azt mondta, egyértelmű politikai akcióról van szó, ami rosszat tesz Magyarországnak, 10 százalék nem igazodott el a történeten, míg 11 százalék szerint a romák üldözöttségük miatt hagyták el az országot. Öt éve a megkérdezettek hat százaléka látta úgy, hogy folyamatosan üldözik a romákat, 24 százalék szerint az átlagosnál nehezebben élnek, 19 százalék véleménye szerint ugyanúgy éltek, mint mások. A véleményformálók 51 százaléka viszont úgy érezte, a cigányság bizonyos előjogokat élvez a többséggel szemben.

Milyen következményei lehetnek a jövőben a zámolyihoz hasonló akcióknak? Fokozódhat a cigányellenesség. A közvélemény, ahogy a korabeli felmérés is tanúsította, nem dőlt be a politikai hangulatkeltésnek. Valószínűsíthetjük, hogy a leveleket író értelmiségiek sem. Az érdekeik azonban úgy kívánták meg, hogy egy számukra ellenségesnek tartott kormányzattal szemben cselekedjenek. Egy az egész országot és nemzetet lejárato lévellel, amelyet 2001-ben a francia miniszterelnöknek írtak. Amikor azonban vállalhatatlanná váltak számukra a zámolyi kalandorok, egy egyszerű gesztussal kihátrálnak a történetek mögül. Anélkül, hogy a franciákon kívül bocsánatot kérnének saját honfitársaiktól, akik naponta hallhatták, hogy idegengyűlölők, kirekesztők. Anélkül, hogy elismernék, elvakult gyűlöletük által vezérelt akciójuk hatalmas károkat okozott hazánk nemzetközi megítélésének.

S. Cs.

taleMBER Zámolyon összeverekedett a helyi romákkal. Az összecsapásban egy 21 éves fiú olyan súlyos fejsérüléseket szenvedett, hogy belehalt sérüléseibe. A gyilkosságot először egy vendégségben a telepen lévő lány ismerte be – szerelemből –, ám a szakértők kizárták annak lehetőségét, hogy a törekeny nő képes lett volna halálos sérülést okozni. A főgyanúsított *Krasznai Krisztián* lett, aki a hírek szerint kábítószertügyei miatt keveredett konfliktusba a csákváriakkal. A gyilkosságot korábban magára vállaló lány időközben heroin-túladagolás miatt meghalt, mielőtt elmondhatta volna, mi történt azon az éjszakán. Krasznai Krisztiánt a bíróság 11 évre ítélte. Az ügynek több olyan szereplője volt, akik időközben elhagyták hazánkat és Krasznai József vezérletével Strasbourgba szöktek, ahol menedékjogot kaptak, és kiadatásukat megtagadták az ottani hatóságok. Tehát a romák közül valóban volt olyan, akit üldöztek a hatóságok egy tisztázatlan gyilkosság miatt...

A zámolyi családokat a cigány önkormányzat a tél beállta miatt Budapestre költöztette. Itt azonban elmondásuk szerint újabb támadásoknak voltak kitéve. Krasznai József lapunk munkatársainak később azt állította, hogy *Orbán Viktor* bízta meg a feladattal az ismeretleneket, hogy számoljanak le a romákkal. A zámolyiak szószólója kedvelt embere volt a balliberális sajtónak. Nem fukarkodott a polgári kormány kritizálásával, gyakran vont párhuzamot nyilatkozataiban *Szálasi Ferenc* és *Orbán Viktor* között. „A nyilasok géppisztollyal, a mai kormány (a polgári kormány – a szerk.) törvényekkel írtja a cigányokat” – mondta négy éve a Demokratának. Krasznai e szemléletes hasonlattal arra utalt, hogy *Orbán Viktor* és a polgári kormány tanulást és mun-